

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร อำเภอบรบือ

จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย นายทองคำ พิลารักษ์ **รหัสนักศึกษา** 2539000816 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยระจง (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ สีสังข์

ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา (2) ความรู้พื้นฐานแหล่งความรู้และระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร (3) ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา (4) หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา (5) ปัญหาข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 628 คน ทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 154 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 48.53 ปี มีสถานภาพสมรส จบชั้นประถมศึกษา เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร มีประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเฉลี่ย 2.48 ปี แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.5 คน มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเฉลี่ย 4.75 ไร่ เครื่องมือ/เครื่องจักรเกษตรส่วนมากเป็นรถไถเดินตาม มีรายได้จากการขายมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา เฉลี่ย 31,711.04 บาทต่อปี (2) เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังในระดับมากและได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง (3) เกษตรกรมีความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาในระดับมาก (4) สภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ และความรู้พื้นฐานแหล่งความรู้บางประการมีความสัมพันธ์กับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา (5) ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร คือ แหล่งน้ำ ปุ๋ยอินทรีย์ แผลงศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี ดิน แรงงาน อายุการเก็บเกี่ยว ราคารับมันสำปะหลัง โครงการประกันราคาของรัฐบาล การวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง การรวมกลุ่มกันขาย ตาชั่ง การหักสิ่งเจือปน และข่าวสารการตลาด ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ได้แก่ การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน จัดหาพันธุ์มันสำปะหลังอายุสั้น จัดทำแปลงทดสอบสาธิตและแปลงขยายพันธุ์มันสำปะหลัง อบรมความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช อบรมเรื่องการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง ส่งเสริมการผลิตข้าวเหนียวให้เก็บเกี่ยวได้เร็วขึ้น ยกเลิกโครงการรับจำนำ ต้องการราคารับมันสำปะหลังคงที่ ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี และจัดตั้งสมาคมผู้ผลิตมันสำปะหลัง

คำสำคัญ ความต้องการการพัฒนา การเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา จังหวัดมหาสารคาม

Thesis title: Development Needs for Increasing Cassava Development Productivity after Paddy Field by Farmers in Borabue District of Maha Sarakham Province
Researcher: Mr. Thongkam Pilakorn; **ID:** 2539000816; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension); **Thesis advisors:** (1) Dr. Somchit Yotakhong, Associate Professor; (2) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

The objectives of this study were to study (1) social and economic fundamental state of farmers in Borabue District, Maha Sarakham Province who had grown cassavas in their paddy field after rice harvesting; (2) their basic knowledge, their knowledge sources, and the level of their knowledge of cassava production; (3) their needs for the development of increasing cassava productivity in their paddy field after rice harvesting; (4) the correlation between related factors and their needs for the development of increasing cassava productivity in their paddy field after rice harvesting; and (5) their problems and suggestions on the cassava production.

This study was a correlation research. The population in this study were 628 farmers in Borabue District, Maha Sarakham Province who had grown cassavas in their paddy field after rice harvesting. The samples were selected by using simple random sampling methodology, 154 persons altogether. The instrument used to collect the data was a structural interview form. The statistical methodology used to analyze the data by instant computer programs were frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, range, and correlation analysis.

The findings of this study were as follows: (1) More than half of the studied farmers were female. Their average age was 48.53 years old. Their marital status was married. They were educated at primary level. They were a member of a farmer group. The average duration of their experience in growing cassavas in their paddy field after rice harvesting was 2.48 years. The average quantity of the labor in their family was 2.5 persons. The average of their area used for growing cassavas in their paddy field after rice harvesting was 4.75 Rai. Most of their tools/agricultural machinery were pushcarts/plough walking behind. Their average income obtaining from selling cassavas which were grown in their paddy field after rice harvesting was 31,711.04 Baht per year. (2) The studied farmers had basic knowledge of cassava production at much level and they had been transferred knowledge of cassava production from knowledge sources at medium level. (3) Their needs for the development of increasing cassava productivity in their paddy field after rice harvesting were at much level. (4) Their social and economic state, their basic knowledge, their knowledge sources, and the level of their knowledge of cassava production partially correlated with their needs for the development of increasing cassava productivity in their paddy field after rice harvesting. And (5) the related factors which were their serious problems in the aspect of the production and marketing of cassavas which were grown in their paddy field after rice harvesting were water sources, organic fertilizer, insects/pests, chemical fertilizer, soil, labor, harvesting age, selling price of cassavas, the government price guarantee project for cassavas, the measurement of the percentage of powder in cassavas, their unity, selling, balances, the foreign object extraction, and marketing news/information. The studied farmers suggested that related sectors should have supported them in soil fertilization; supplied them with cassava tribes which had short life; set demonstration patches and patches that demonstrated the extension of cassava tribes; transferred them knowledge of plant diseases, insects/pests; trained them how to make chemical fertilizer for their own field; supported them in growing rice which could be harvested earlier; and cancelled the government cassava pawn project. They also suggested that the cassava selling price should have been stable, the selling price of chemical fertilizer should have been controlled, and association for cassava producers should have been set.

Keywords: Needs for the development, Increasing cassava productivity in the paddy field after Rice harvesting, Maha Sarakham Province